

JAN KLECANDA:

MALOMĚSTSKÝ APOŠTOL.

KUS HISTORIE Z MALÉHO MĚSTEČKA.

XVII.

Ráno po valné hromadě záložny stál kupec Blažej Jarolímek mrzut a roztrpčen před svým krámem. Mrzel se nejvíce na sebe sama, že se dal přemluvit a nešel do Besedy, mrzel se i na svou ženu, jež tak dlouho do něho mluvila a proti záložně sočila, až se konečně přece rozhodl, že zůstane doma.

Vyhlička na starostenském místě v záložně Blažej přece jen lákala. Přes všecko hartusení paní Terezy kupec chápal, že peněžní útvar v životě malého městečka mohl by hrát velkou úlohu, a od starosty záložny k purkmistru byl pak už jen malý krok. A Blažej na to purkmistrovství stonal, třeba že jinak pro veřejný život neměl mnoho smyslu. Do nedávna ovšem málo si tou věcí hlavu trudil. Zdálo se mu, že samo sebou se rozumí, až starý Jarolímek úřadu toho se vzdá, že on bude jeho nástupcem. To bylo tak jisté a přirozené, že bylo jen třeba vyčkat, až starý pán půjde na časné nebo věčný odpočinek. Leč od té doby, co vrátil se Václav a co svou činností obrátil k sobě nejen pozornost, ale i důvěru občanstva, poznával Blažej, že vyrůstá mu nebezpečný sok. Brzy bylo až příliš patrné, že obliba Václavova roste. A teď si bratr ještě ke všemu sedl na starostenském místě v záložně! Blažej dozvěděl se o tom hned časně z rána od souseda, jenž si pospíší, aby mu s postranním štuchnutím sdělil i to, že se o něm večera také mluvilo, a že to byl sám Václav, jenž jeho nepřítomnost odsoudil.

Z mrazitého rozzámaná o tom všem byl Blažej náhle vyrušen pozdravem. Byl to Sachsl, jenž krácel kolem náhodou nebo úmyslně a vida kupece státi před krámem, stočil se k němu.

Blažej jindy se Sachsem mnoho řečí nemádlal, ba kde mohl, nemápadně se mu vyhnul, leč dnes vyčkal jeho přiblížení a docela ochotně vztáhl ruku po nabízené mu pravici. Vskáče tou záložnou stalo se nejen jemu, ale i Sachsovi cosi nepřijemného, a zdálo se mu, že to je oba jaksi sblízuje.

Zehytralý Sachsl vyznal se příliš dobře v lidech, než aby byl ihned nepoznal, že dnes vane příznivý vítr než jindy, a vyčetl také rázem proč. Nedělal tedy velkých okolků a zatočil hovor hned tam, kde ho chtěl míti.

"Jen abychom brzy nečetili následky toho nadělení," nadjížděl chytře.

"Nu, já nebudu čítit nic, protože jsem na směnky nepřijímal," odbyl ho Blažej, jehož se přece jen dotkla trochu nepřijemnost, že se žid stavěl s ním takto do jedné řady.

"A dovolte, pane sousede!" uderil se Sachsl rozhorleně v prsa. "Myslíte snad, že toho želim? Já jsem tomu rád, že mne pánové znavili těchto starostí. Užitek z toho nebyl věru žádný a člověk to dělat jen tak z ochoty, aby vyhověl svým zákazníkům. Ale to mne mrzí a vám také nebude lhostejno, že páni z Besedy nám, fádlným obchodníkům, kteří sotva že tak živobytí obhájíme, chtějí hádit na krk konkurenci."

"Jak teď konkurenci nám? O tom jsem posud nic neslyšel," ulekl se Blažej.

"Inu, tak to přece vadykové bývá, že ten, kdo se vše nejvíce týká, doství se o ni až posledně," řekl Sachsl a nahlývl se k Blažejovi, až daleko široko uchylo u kolen, kde by ho mohl slyšeti, do dal polokřesla a tajuplně: "Pan bratr náš zde začal konsumentní spolek, jakouť teď v Praze přicházejí do módy."

"Konsumentní spolek u nás v Letňanech?" překvapen zvolal Blažej. "A proč to?"

"Proč to? Proto, aby si vyšetřili, jak kupci také vypadají," řekl Sachsl.

"Ale o tom se třeba na sobě sblízuje?"

"Teď vy jste o tom neslyšel, snad proto, že se to neobstává po stránce, snad také proto, že lidé a

vámi mluvil, nebyl dost upřímný. Ale já už vím všecko! Ano, nákupní družstvo pro členy a tam bude k dostání všecko, čeho se jen člověk zachce. A vy i já i Kraus budeme moči zavřít krámy a jít se pít na zelenou louku. A to si vymyslel pan bratr!"

"Ale co je tomu člověku po tom? Proč se nestará o svou hospodu?" vyjel Blažej zprudka.

"Když vy to nevíte, pane sousede, já vám to nepovím," litoštělivě řekl Sachsl. "Já nevím, co si páni bratři udělali, že jeden druhého chce živou moči zkazit, ale to vím, že to není hezké a že by to mezi bratry nemělo být, a že my druzí dva chudáci do toho přijdeme zcela nevině, poněvadž jsme panu Václavu ani stěblo křivem nepřeložili."

"A já snad ano? Udělal já mu kdy co na úkor? Víte vy něco na mně?"

"Kdež pak bych já ubohý co věděl?" vykrucoval se Sachsl. "Já sedím v bázni boží za svým pultem v krámu a starám se jen o své. A já také nic nevím, že by pan bratr zrovna měl namířeno na vás. To mi jen tak vyklouzlo a snad na tom nic není. Snad to všecko je jenom proti nám dvěma, ale ovšem — pan soused bude bit s námi. To už ani jinak nejde."

"Ale to se musí zakázat! To přece úřady nemohou povolit!" — horlil Blažej. "K čemu bychom byli my, fádlní obchodníci, když by se nám každý světoběžník mohl s konkurencí posadit na krk?"

Sachsl se spokojeně usmál, vida, že Blažej již teď samovolně staví se s ním do jedné řady.

"Prosím, to je tak světa běh! Tomu se říká "svěpomoc" a vymysleli to páni vlastenci v Praze. Sedláci budou dělat bankéře v záložnách, fabrikanty v cukrovarech, budou si zakládat velkoobchody a my, my budeme sušit zuby. Ale jak to všecko jednou skončí — nu, my se toho dočkáme! Jestě kdyby byli do té záložny vzali aspoň nás, zkušené obchodníky! Ale to pan farář, pan učitel, pan divadelní ředitel —"

"Nu, mně nabízeli předsednictví," namítl Blažej.

"Nabízeli, nabízeli," vyprskl Sachsl smíchem. "Však o tom vím a také vím jak a proč! To byl chytrácký kousek, ale jak by to bylo při volbách dopadlo?"

"Jak — jak? Čtělí mne voliti. Sám Václav byl dvakrát zde u mně."

"Ano, abyste se prohlásil za kandidáta. A až by byli zvolili pana Václava, to by bylo vítězství pro pana bratra. Já chtěl tebe, chtěl jsem ti toho dopřát, ale když oni tě nechtěli, jaká pomoc! Rozumíte tomu přece?"

Byl to dosti průhledný úskok, ale Blažej, jsa již jednou rozčilen, uvěřil všemu a zle se durdlil.

"Tedy veřejně ostudě měl jsem být vystaven? A to pravíte, že sám bratr?"

"Já nepravím nic! Řekl jsem snad něco? Já jen myslím dle toho, co jsem tak slyšel zronit. Ostatně — dost možná, že pan bratr ani sám o tom nevěděl, a že to jen tak od toho potrhleho levice bylo nahlášeno, aby vám byla způsobena porážka —"

"Ne, ne, já už teď do toho vidím a vy jistě víte něco víc, ale nechte mluvit!" naléhal Blažej na Sachala.

"Pane sousede, kdybych věděl, dali bych vám otecůl," a lícenou rovnodůstností řekl Sachsl. "Jméno přece oba obchodníci, máme stejné názyvy! Ale bůh nás zchrá, a bych někoho chtěl křivdit a v loch mezi bratry se neváže. O ostatně — je to pan purkmistr, a tomu přece je zru jako zru —"

Sachsl vida, že již dlouhý, jeho dno: chtěl rychle se poroučet a sáhnout Blažej z ostražennosti dlat.

"Tedy zbláznit by mne chtěl, bratříček," křivčil kupec s úsměvem. "Proto jsem vrátil se do ruky, aby mi urval něco dlat."

"Ale i to, na kterou stranu si chkáš, nikdo neví, ať se živem."

A tomu všemu říká "prosa, prosa"

pro dobro lidu". Však dosud jsme neprohráli — a když tedy chce boj, ať má boj! Uvidíme, kdo s koho!" —

Lhotečtí soused Vávra a Benák, když se po neděli prospali a když se jim pivo z hlav vykouřilo, sešli se na mezi, kterouž jejich živnosti spolu sousedily. Pozdravili se jako obyčejně, zůstali proti sobě státi, ale tak se jim oběma jaksi nechtělo do řeči, či spíše — chtělo se jim mluvit, ale žádný z nich nevěděl, jak do toho.

"Hu, udělalo se nám dnes pěkně po věrejšku," počal konečně Vávra, vida, že Benák nespustí.

"Opravdu, tuze pěkně. Ani bych to byl věra neřekl," odvětil druhý jakoby ospale.

"Nenakazovalo to na pěkně počasí, neukazovalo."

"A přece je pěkně."

"I bůh!" dotvrdil Vávra a odmlčel se.

"A co teda?" po chvíli zase ozval se Benák.

"No, co pak? Co?" ptal se Vávra, přendávaje dýmku z jednoho koutku úst do druhého.

"Co? Však ty víš!"

"A jak bych co věděl, když nic nepovídáš?"

"No, já myslím — jako večera, víš? Odbyli to tam asi bez nás."

"Odbyli, odbyli — ale všli, Vávra, zdá se mi, že jsme provedli něco ne tuze kalého."

Vávra měl již dříve něco podobného na jazyku, ale přece se poubořil. "A co pak nekaleho? Myslíš jako že jsme jim vypřáli?"

"No však! Bylo tam asi o nás řeči."

"To víš teď?" osopil se Vávra na souseda. "A večera jsi nevěděl?"

"A po chvíli řekneš snad, že já to byl, který jsem tě zdržel, abys tam nešel, co?" bránil se Benák.

"A pomalu snad ne? Kdo to byl, co řekl tomu židovi, že tam jdeme rovnou?"

"A kdo to byl, co první položil hůl i klobouk a řekl mi: ani hni?"

Vávra se zarazil. "No, to já!" obrátil se pak rozpačitě na Benáka.

"Jakž by ne ty. Všichni ti to dosvěděl. Já chtěl —"

"Tys chtěl, ale pořad jsi mne popíchoval —"

Nyní byla řada na Benákově, by se podrbal za ušima, což také svědomitě učinil.

"A co se budeme hádat a strkat vinu jeden na druhého, když to vlastně spískal všecko ten žid?" řekl po chvíli a oddech si, jako-by mu byl kámen se srdce spadl.

"Eh, ba že! Oba, oba — jak Kraus, tak Sachsl. A my jim sedli na lep a teď máme ostudu," trpce si zasteskil Vávra. "Nezbývá, než abychom se sebrali a pelášili do Letňan —"

"S prosíkem?" ptal se Benák, pohlížeje na souseda úkosem. —

"Omlouvat se jako chlapeč!"

"No, chybilí jsme, chybilí. Lepší chybu doznat —"

"A vyměje se nám kde kdo. Jako kluci budeme stát před všemi, kteří byli na dolejší —"

"Hůř než o klucích budou o nás soudit druzí, když se záložně nadobro vyhneme," hájil Vávra nastupně lepší poznání.

"Kdo pak se chce vyháňat? Máj přece rozum. Co jsme tam dlužní, jsme dlužní a až budeme moči uplatíme. Ale proto není třeba, abychom na sebe brali nějaké povinnosti. Však jsi slyšel, co říkal sám mladý Jarolímek: všichni na jednoho a jeden za všechny? A to mám já pro těch pár stovek dluhu stát celým svým jměním na celou záložnu! Pravdu měl ten Kraus či Sachsl, ostřížit nás proto z výhru nemusili. A když ostřížili, ať si to spraviť bez nás!"

"Ale vždyť jsi slyšel, že to podle stanov nejde!"

"A dělal jsi stanovky ty nebo já? Oni sami a tedy přece jen oni se spískali, abychom se do výhru neobstáli!"

"V tomhle spíš ovšem pravdu. A nechtěl se mi to, že mluví o nás stáříšcích, rozcházeli hůl, kteří smejí pod noskem kus své pily."

"Ty to víš!" řadovl se Benák nad tím, že mluví stáříšci jedněm nově židovi. "Někdo se spískal!"

A oba dlužní nemohli brát v úvahu, že se tak dohodli a byli dostali

se do řeči s ostatními sousedy lhosteckými, dovedli jim záložnu zhyditi tak, že kromě jediného, jenž potřeboval peněz jako solí, nepřihlásil se ze Lhoty ani jediný.

Však také po Letňanech se o záložně přiznivěji nesoudilo. Od neblahého příchodu pana okresního obrátilo se tak zvané veřejné mínění proti mladému závodu. Okresní byl přece jen skoro polobohem všem tím dobrým lidčkám. Co pak takový pán z toho má nebo nemá? A proč by proti tomu byl, kdyby to bylo něco dobrého? Marno bylo všecko ujišťování, že okresní byl vlastně poražen a proto tak rychle z Letňan ujel. Bodejť, takový pán dá se někým "porazit". A k tomu učitelem, jehož může kdy chce usadit, přesadit nebo docela sesadit! To oni by se páni učitelé pomalu naparovali! Když pan okresní tak rychle odejel, může stejně rychle přijít od úřadu nějaká zápočet nebo rozpuštění záložny, jako se stalo poslední dobou v několika případech na Moravě.

Zprávu o tom po Letňanech rozšířili Kraus a Sachsl, ale to ovšem opatrně zamlčeli, že stalo se z pouhého nepřátelství k českému živlu, aby nemohl se vymaniti z hospodářského podruží židů a renegeťů.

Brzy vrtěli povážlivě hlavami i lidé, již jinak z počátku stavěli se k novému ruchu dosti přátelsky. Bylo jim toho všeho příliš mnoho najednou. Vždyť již počínalo se mluvit o hospodářském spolku, o femeslnické besedě, o jakémsi "konsumu" a o velkém rolnickém družstvu, což bylo by mělo opatrovati všechny své potřeby společným nákupem a zpeněžovati své plodiny společným prodejem.

"Ten člověk chce z nás tuze čerstva zohobnouti," počalo se říkati po Letňanech. Kdo to první nadhodil, bylo asi těžko zjistiti, ale jednou prohozeno, rozletělo se hned po celém městečku.

"Nu, on ten Blažej není zrovna dvakrát dobrý člověk, ale vlastního bratra chytit kazit, není také nic pěkného," mluvilo se o konsumu,

jehož podstatě nikdo nechtěl rozuměti.

Účastenství farářovo při záložně ovšem posud mnohým imponovalo. Pan farář to přece jen nemůže nedobře myslet a rozum z toho přece takový učený pán také má? Ale hned tu zase byli poštivačkové, již nemohouce nic horšího z velebníka udělati, vyhlížili ho aspoň jako obět vlastní lehkověrnosti a Václavova špekulantství. Ostatně i to, že si farář ve městečku zahospodařil takové veliké kapitály, vyvolalo u mnohých závist a příkré posudky. I ti, kteří před nedávnem chválili farářovu obětavost, dnes mlčeli, poněvadž uvěřili, že svěří záložně jen část jmění, jež bylo jistě daleko větší.

Nehorší na celé věci ovšem bylo to, že všechny ty řeči se tak po straně a polohlasně po městečku trousily a k uším těch, již se nejvíce týkaly, se nedostaly. Naši přátelé cítili, že vane jakýsi nepřiznivý vítr, cítili, že se pída pod nimi nějak třese, ale přičítali vinu jen nedůvěře k novotám vůbec a opatrnosti v peněžních záležitostech, jež konečně dala se o mluvit i u malých lidí maloměstských, jimž zlatka byla již slušným penězem.

"Nic se toho nebojme," povzbuzoval pan farář, když druzí věšeli hlavy. "Pomalu záložna zapustí kořeny, získá důvěru a právě ti neopatrnější budou nám pak peníze vnucovatí."

"Neztrácejím naději," říkal Václav Jarolímek, jenž jediný sdělil farářovy růžové názory; "vím, že na konec dobrá věc musí zvítěziti, i to, že z počátku nemůže se obejíti bez obtíží a nepřijemností. Jen to mne mrzí, že vlastní bratr nechce jíti s námi a tak škodí záložně v očích lidu, a pak to, že jsme se v těch dvou lhosteckých tak zklamali."

"Nevděk, černý nevděk," zabroukal mistr Kubík, kdykoli přišla řeč na Vávru a Benáka. "Ale já bych s těmi hlaváči zatočil!"

"Nětočte, nětočte!" mluvil ho vždy pan farář. "Vy-

čkáme, až se oni sami otočí a přijdou. Nahučeli jim kdesi oči, a tu je nejlepší vyčkat, až se jim to v hlavách samo srovná. Nebudete mne učit znát náš lid? Jděte na ně a postavte si hlavu, nechte je a oni přijdou k náhledu, že se nezačehovali, jak na poetivé muže sluší."

"Vaše jsou v tom peníze, velebný pane," odpovídal k tomu purkmistr Jarolímek, "a tak vám do toho nechceme mluvit. Ale nemělo by se to tak nechat —"

"Tak, tak!" notoval Václav. — "Co jste půjěl, půjěl jste vlastně záložně a měla by se vše přivést do pořádku." (Pokrač.)

BERANEX OMAHA

Práky proti bolestem hlavy, bolesti zubů, bolesti srdce, bolesti žaludku, bolesti kloubů, bolesti svalů, bolesti nervů, bolesti žlázy, bolesti vnitřních orgánů, bolesti v celém těle.

Česká pošta. 16. a Williams ul.

Minutě koupit Mluvicí stroj neb rekordy, ušetříte peníze, když si dopláte cenníky a seznamy rekordů. Mluvicí stroje a rekordy zasílám vyplacené. České rekordy vždy, když vyjdou nové, mám na skladě.

JOSEF JIRAN,
vyrábětel a obchodník s hudebními nástroji a hudebninami. 1338 záp. 18. ul. Chicago, Ill. 11-13

Severovy Rodinné Léky vykonají, co jiné toliko předstírají vykonati.

Opatřte se proti plicním nemocem

Pouhý kašel může býti předzvěstí závažné plicní choroby. — Každý kašel usnadňuje cestu chorobám dýchacího ústrojí.

Proč kašlati?

Severův Balsám pro plíce

léčí kašel každého druhu.

Pište si o knížku "Plicní nemoc" dvojí velikost: 25 a 50 centů.

Lékárnici mají na skladě Severovy Léky.

Při koupi podotknete, že chcete léky Severovy. Žádáte Severův Kalendář a domácí lékař na rok 1911.

Severova Zaludeční hořká

léčí-li se po čas pravidelně, v braku sešli za lidem, vrátí zdravou chuť k jídlu, upraví činnost trávicí, čímž též ovliví a povzbudí pokleslé tělesné síly.

Cena \$1.00

Severův Silitel ledvin a jater

jest bezpečným lékem proti nemocem jater, ledvin a močového ústrojí, které se ohizují nadměrností a žlutou barvou obličeje, otokáním nohou, bolestí v zádech a palcivostí při močení.

Cena 50c a \$1.00.

W. F. SEVERA Co. CEDAR RAPIDS IOWA

Maže zkušeného lékaře staroma a důvěrná.